№ 93 ԿԻՐԱԿԻ ՄԱՅԻՍԻ 15 — 1905 — ԿԻՐԱԿԻ ՄԱՅԻՍԻ 15 № 93

ԵՐԵՍՈՒՆԵՐԵՔԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի. կէս տարվանը 6 ռուբ. Առանձին համարները 5 կոպէկով.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատան մէջ.
Մեր հասցէն. Тифлисъ, редакція «Мшакъ». Հաս. Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տելեֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւնը ընդունվում է ամեն լեզուով.
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տելեֆօն № 253.

Այսօր, կիրակի, մայիսի 15-ին, առաւօտեան պատարագից յետոյ, ժամը 12ին

ՊԵՏՐՈՍ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ ՍՏԵՓԱՆԲԵԿԵԱՆԻ

մահվան քառասունքի առթիվ տեղի է ունենալու հոգեհանգիստ Մօղնու ս. Գէորգ եկեղեցում։ Այդ մասին ծանօթներին և ազգականներին յայտնում է հանգուցեալի այրին՝ Եղիսաբէթ Ստեփանբեկեան։

Վշտահար Սարգիս Յովհաննէսեան և Նատալիա Ղազարեան Տէր-Օհաննէսեանները սրտի ցաւով յայտնում են ծանօթներին և ազգականներին, աղջիկ Թանգագին և անմոռանալի անհրօղ և երկրորդ հօր

ՂԱԶԱՐ ՍԻՄԷՕՆԵԱՆ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆԻ

մահը։ Ամբիծը ամեն օր, երեկոյեան ժամը 7-ին։ Յուղարկաւորութիւնը կիրակի, մայիսի 15-ին, առաւօտեան ժամը 10-ին։ (ռ. ղ. կ.) 3—3

Վշտահար Սրբուհի Սիմօնեան իր զաւակներով՝ Սարգիս, Բախշօ, Սեդրակ Ղազարեանների հետ և հարսներով՝ Վառվառէ Աբրահամեան և Ալեքսանդրա Գէորգեան Յարութիւնեանները խորին վշտով յայտնում են ազգականներին և ծանօթներին, առաջինը իր Թանգակին և անմոռանալի ամուսնու, երկրորդները իրանց հօր, իսկ վերջինները սկեսրայր

ՂԱԶԱՐ ՍԻՄԷՕՆԵԱՆ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆԻ

մահը։ Ամբիծը ամեն օր, երեկոյեան ժամը 7-ին։ Յուղարկաւորութիւնը կիրակի, մայիսի 15-ին, առաւօտեան ժամը 10-ին սեփական տնից (7-րդ քաղաքամաս, Վախտանգօվսկի փող, № 9) դէպի Կարմիր Աւետարան եկեղեցին, իսկ այնտեղից Խօջիվանքի գերեզմանատուն։ (ռ. ղ. կ.) 3—3

Վշտահար Յովհաննէս Եգօրեանը և Աննա Ղազարեան Օհանեանները հոգեկան վշտով յայտնում են ազգականներին և ծանօթներին առաջինի անմոռանալի և Թանգագին աներոջ և երկրորդի հօր

ՂԱԶԱՐ ՍԻՄԷՕՆԵԱՆ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆԻ

մահը։ Ամբիծը ամեն օր, երեկոյեան ժամը 7-ին։ Յուղարկաւորութիւնը մայիսի 15-ին կիրակի օրը, առաւօտեան ժամը 10 ին։ (ռ. ղ. կ.) 3—3

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Վերջին տեղեկութիւններ.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նախիջևանի աղէտը. Բագուի իրականութիւնից. Քալարի գիւղի արիւնալի դէպքը. Թատրոն և երաժշտութիւն. Նամակ Խմբագրութեան. Ներքին լուրեր.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

Թիֆլիսի առաջնորդ Գարեգին եպիսկոպոս Սաթունեան, ստանալով Նախիջևանի յաջորդ Թովմա վարդապետից հեռագիր Նախիջևանում և նրա շրջակայքում տեղի ունեցող աղէտի մասին, երէկ, մայիսի 14-ին, ներկայացաւ Կովկասեան Փոխարքայ կոմս Վօրօնցօվ-Դաշկօվին, յայտնելով իրերի դրութեան մասին և խնդրելով անյապաղ օգնութիւն։

Փոխարքան, լսելով զեկուցումը, յայտնեց, որ նա իր կողմից ձեռնարկել է միջոցների զսպելու խռովութիւնները և ցանկութիւն յայտնեց, որ հոգևորականութիւնն էլ իր կողմից գործ դնէ իր բոլոր ազդեցութիւնը խաղաղացնելու մտքերը։

—

Նախիջևան քաղաքում ըստ երևոյթին յուզմունքը սկսել է Թուլանալ և մտքերը խաղաղվում են։ Իսկ գիւղական շրջանում տեղի ունեն մի շարք դժբաղդ դէպքեր, որոնց մանրամասնութիւնները ճիշդ կերպով դեռ յայտնի չեն։ Նախիջևանի մօտակայքում հայ բնակութիւնները շատ նօսր են և շատ հեշտ կարող են ենթարկվել յարձակումների Թուրքերի կողմից, եթէ վերջիններիս շարժումը արգելքների չը հանդիպէ։

Թիֆլիսում ապրող նախիջևանցիները ստացել են մեծ Թւով մասնաւոր հեռագիրներ իրանց ծանօթներից և ազգականներից։ Դրութիւնը կրիտիկական է։

—

Ալեքսանդրոպոլից մեզ հեռագրում են մայիսի 13-ին, երեկոյեան ժամը 6 և 10 րոպէին.

«Տեղական հասարակութիւնը Նախիջևան ուղարկեց 2 բժիշկ և մի ֆելդշէրուհի, վիրաւորներին օգնութեան հասնելու համար»։

Քաղաքագլուխ Տէր-Պետրոսեան

—

«Նադեժդայի» ընկերութիւնը հետևեալ հեռագիրն է ստացել Նախիջևանի իր գործակալից մայիսի 13-ից, երեկոյեան 4 ժամ 36 րոպէից.

«Զոհերի ստոյգ Թիւը պարզված չէ. ենթադրում են, որ միայն հայերինը 200-ի չափ է։ Հայերի մագազինները կողոպտել են մինչև վերջին Թելը։

Քաղաքում պաշարման վիճակ է։ Ուտելիքի պակասութիւն է զգացվում։

Այսօր կոտորածն ու կողոպուտն անցել է շրջակայ գիւղերը։

Երեկոյեան դէմ սպասվում են զօրքեր Երևանից։

Գործակալ Դրամբեան

—

Հին-Նախիջևանից, մայիսի 14-ին, առաւօտեան 11 ժամ 50 րոպէին Թիֆլիսի Թեմակալ առաջնորդ Գարեգին եպիսկոպոսը ստացել է հետևեալ հեռագիրը.

«Ջարդն սկսվեց մայիսի 12-ին, 9 ժամին միաժամանակ քաղաքում և գիւղերում։ Քաղաքում կողոպուտի է ենթարկված միայն բազարը, ուր գտնվող հայերին սրի անցկացրին։ Քչերը կարողացան ազատվել։ Առ այժմ գտնված են միայն մօտ երեսուն դիակներ, այն է Կարապետ Աղամօվի, նրա փեսայի, գործակատարի, երեք Խալաթօվների։ Մէլիք-Աղամալօվին քիչ էր մնում սպանէին։ Տեղական զօրքը վրա հասաւ երկու ժամ յետոյ, և բաժանված զօրախմբերի՝ կարողացաւ հանգցնել հրդեհը, Թոյլ չը տալ յարձակում գործելու Թաղերի վրա և մի կերպ խաղաղութիւն հաստատել, որը շարունակվում է մինչև այժմ։ Լուրերին նայելով զոհերի Թիւը հարիւրից աւելի է։ Երէկ տեղեկութիւն ստացայ Ջահուկցիների և միւս հայ գիւղերի անյուսալի դրութեան մասին։ Գնացի այնտեղ Ջաֆար-կուլի-խանի հետ միասին։ Ջահուկցիների մի մասը պաշտպանվելով՝ ազատվել է սեփական տներում։ Շատ կանանց և երեխաների ապաստան են տուել մի քանի մահմեդականներ։ Զոհերի Թիւը որոշ չէ։ Ազատելով բոլոր կենդանի մնացածներին, հասցրինք Շխմահմուտ, որտեղ հաւաքվել են Նազարապատ, Դիզի, Ուզունօբա, Դիգուվար, Խալիլու, Քիւլթափա գիւղերի բնակիչները, որոնց գիշերով օգնութիւն ուղարկեցինք։

Հաջիվար գիւղը այրել են։ Գնում եմ այնտեղ խանի հետ միասին։ Այսօր կը գայ մի բատալիօն զօրք։ Խոստացել են նաև կօզակների մի հարիւրակ։

Կարապետ վարդապետ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱԽԻՋԵՒԱՆԻ ԱՂԷՏԸ

I

Աղէտի տեղից սկսել են մարդիկ գալ Թիֆլիս։ Նրանց տեղեկութիւնները վերաբերում են առաջին օրերի դէպքերին։

Կաշխատենք ներկայացնել իրերը իսկական գոյնով, օգտվելով մեր հարցուփորձերից։

Այն տխուր դէպքը, որ առիթ հանդիսացաւ ապագայ դժբաղդութիւնների համար, տեղի ունեցաւ ուրբաթ, մայիսի 6-ին, երեկոյեան 9 ժամին Ալիաբադ գիւղի մօտ։ Այդ գիւղը գտնվում է Նախիջևան քաղաքի մօտ, երկու վերստ հեռաւորութեան վրա և բաղկացած է բացառապէս հայերից, մօտ 60 տուն։

Այդ երեկոյեան, երբ ալիաբադցի չորս արհեստաւորներ վերադառնում են եղել տուն, յանկարծ ականատես են լինում մի սպանութեան։ Մի Թուրքի վրա յարձակվում են երկու անձ և նրան սպանում։ Արհեստաւորների տեսնելով սպանողները լինում են քուրfեr, որոնց դժբախտաբար չեն կարողանում ճանաչել։ Վախենալով, որ մի գուցէ սպանողները իրանց վրա էլ յարձակվեն, ալիաբադցիները շտապով վազում են դէպի գիւղ։

Այդ ժամանակ մօտակայ արտերում գտնվող նախիջևանցի Թուրքերը աղմուկի վրա դուրս են վազում և տեսնելով փախչող հայերին, յայտարարում են, որ հայերն են եղել սպանողները։ Այդ խմաստով նրանք դիմում են ոստիկանութեան և այդպէս էլ պատմում են քաղաքում։

Ուրեմն դեռ վերջնականապէս յայտնի չէ Թէ ով է սպանողը, հայ Թէ Թուրք և յայտնի չէ Թէ ինչն է եղել սպանութեան պատճառը՝ անձնական Թէ ուրիշ հաշիւներ։

Բայց Թուրքերի արած յայտարարութիւնը իր դերը կատարեց։

Հետևեալ օրը քաղաքում նկատելի էր մեծ յուզմունք Թուրքերի մէջ։ Այդ յուզմունքին զոհ գնաց բոլորովին անմեղ տեղից ալիաբադցի մի երիտասարդ, Միսաք մահտեսի Բաբախանեան անունով, որին սպանեցին երեք Թուրք դաշոյնների հարուածներով։

Իմացվեց, որ զոհ է գնացել և մի ուրիշ հայ նոյնպէս անմեղ տեղը։ Դա լինում է Մարաղա Հաջիվար գիւղի բնակիչ մի արհեստաւոր, որ պարապվում է եղել քաղաքում արհեստով։ Գիւղը գտնվում է քաղաքից չորս վերստ հեռու և գիւղացին ամեն օր յաճախում է եղել քաղաք։

Այդ սպանութիւնները առաջացրին քաղաքում և նրա շրջակայքում մի ծանր դրութիւն։ Հայոց առաջնորդը, Թովմա վարդապետը, մահմեդականների հոգևոր պետ Շէյխ Քեարիմը, երկու ազգութիւնների անունի անձնաւորութիւններ փորձ են անում հանգստացնել մըտքերը, բայց չեն հասնում նպատակի։

Թուրքերի ցուցումով ոստիկանութիւնը կալանաւորում է ալիաբադցի չորս արհեստաւորներին, իբրև կասկածելի անձանց։

Այնուհետև տեղի է ունենում հետևեալը։ Ջահուկ գիւղի Թուրք բնակիչներից 6—7 հոգի քաղաքից գիւղ վերադառնալիս, հանդիպում են Շխմահմուդ հայ գիւղի մօտ շխմահմուդցի մի քանի գիւղացիների, որոնց հետ խօսքի են բռնվում։ Սկսում են միմեանց հայհոյել և սպառնալիքներ կարդալ. վերջապէս դիմում են զէնքի։ Թուրքերը զինված են լինում դաշոյններով, իսկ հայերից երկուսի մօտ լինում են ատրճանակներ։ Ընդհարումը վերջանում է նրանով, որ Թուրքերից մէկը սպանվում է, միւսը վիրաւորվում։

Մի և նոյն ժամանակ Նախիջևանից չորս վերստ հեռաւորութեան վրա գտնվող Խալիլու գիւղում (որ Շխմահմուդից մօտ մէկ վերստ հեռու է) կարատվում է Խաչատուր Բաբասեանը իր ընտանիքով։ Նրա վրա յարձակվում են Զէյնադին գիւղի Թուրքերը, ցանկանալով գիւղի և շրջակայքի անունի մարդասպանութիւնով տպաւորութիւն և սարսափ գործել։ [illegible] ատուրի ընտանիքից ազատվում են միայ[illegible]աքրերը, որոնց աջողվում է Թագնվել, սպանողների աչքից վրիպել։

Հայերը դիմում են յաջորդին և ոստիկանութեան։ Թուրքերը հաւաքվում են մեծ բազմութեամբ գաւառապետ Էնգէլի տան առաջ։ Գաւառապետը սկսում է համոզել և հանգստացնել, բայց ոչինչ չէ կարողանում անել և հեռանում է։

Շէյխ Քեարիմի յորդորները ոչ մի տպաւորութիւն չեն գործում Թուրքերի վրա և վերջիններս յայտնում են նրան, որ նա կաշառված մարդ է, որ նա իր իսկական դերի մէջը չէ։

Այնուհետև լսվեցին լուրեր, որ Թուրքերը փորձել են մտնել մի քանի հայերի տներ, բայց հանդիպել են դիմադրութեան։

Լսվեց և այն, որ հայերի կողմում Թէև կան դիմադրելու պատրաստ հայ երիտասարդներ, բայց շատ քիչ Թւով, համեմատած Թուրքերի հետ։ Մի քանի տասնեակ հայերի դէմ կանգնած էին հարիւրաւոր Թուրք զինվածներ։

Երեքշաբթի օր, մայիսի 10-ին, Նախիջևան հասան փոխ-նահանգապետը, Երևանի յաջորդ Կարապետ վարդապետը։ Յոյս երևաց, որ յուզմունքները կը դադարեն։

Ք

ԲԱԳՈՒԻ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

Մայիսի 10-ի երեկոյեան դումայի դահլիճում բացվեց դումայի սովորական նիստը։

Սկսվեց կարդալ նախորդ նիստի արձանագրութիւնը՝ Իբեցկու և ծառայողների մէջ տեղի ունեցած կօնֆլիկտի վերաբերեալ։

Ինքը, Իբեցկին, բացակայում է։ Նրան փոխարինում է Ք.բ. Սաֆար-Ալիեվ։

Նախագահ.—Ճի՞շդ է արձանագրութիւնը։

Ձայներ.—Ճիշդ է, ճիշդ։

Անտօնօվ.—Ես պիտի ասեմ, որ արձանագրութեան վերջին կտորը, որտեղ ասված է, Թէ ընդհարումից յետոյ քաղաքագլուխը ասաց. «ինձ մեղադրում են այն բանում, որ ես հնարաւորութիւն ունէի օգնել մեր ծառայողներին, բայց չեմ արել—սուտ է, սուտ»,—այդ խօսքերը ասելիս, ասում է պ. Անտօնեան,—ես ներկայ չեմ եղել դահլիճում, այլ գըտնվել եմ նախասենեակում միւս ձայնաւորների հետ. այնպէս որ ներսում եղած ձայնաւորները դումայի օրինաւոր կազմը չէին կարող կազմել։ Առաջարկում եմ այդ կտորը դէն ձգել։

Ա. Սափարեան.—Ես կամենում եմ մի քանի խօսք ասել այն տպաւորութեան մասին, որը ես ստացայ այդ դէպքի առիԹով (ձայներ— ըստ էութեան չէ կարելի խօսել, խնդիրը վերջացած է)։ Բանը նրանումն է, որ պ. Իբեցկու այն օրվայ զեկուցումից յետոյ, երբ ես կարդացի «Сынъ Отечества»-ի համարը, ես եկայ այն եզրակացութեան, որ նրան այնպէս,

ինչպէս ինքը պ. Իրեցկին էր զեկուցանում, մեղադրանք չը կայ, հետեւապէս մեր հերքում գրելու վճիռը միանգամայն աւելորդ է լինում։

Ս. Թաղիանոսեան—հասկած չը կայ, որ այստեղ թիւրիմացութիւն է տեղի ունեցել (թիւրք ձայնաւորների կողմից անհանգստութեան ցոյցեր) որ այժմ է միայն պարզվում։ կարելի է ուղղել այդ թիւրիմացութիւնը նրանով, որ չուղարկենք այդ արձանագրութիւնը «С. О». լրագրին, որովհետև մեզ կասեն. ձեզ ծվ է մեղադրում, որ հերքումներ էք տպագրում։

Այստեղ սկսվեց մի չը տեսնված իրարանցում. սկսեցին խօսել բոլորը։ Նախագահի անվերջ զանգահարութիւնը ոչինչ չէ օգնում։

Նրա «հրաւիրելու» կոչը խլանում է վայրագ գոռում-գոչումների մէջ։

Հայ ձայնաւորների նրանց բան հասկացնելու փորձերը ապարդիւն են անցնում։

Վերջապէս հրաւիրվում են ստորագրելու արձանագրութեան տակ։

Մօտենում են սեղանին թուրքերը։

Մնացածները յարձակվում են հայերի վրա՝ մեղադրելով նրանց մաքեր պղտորելու, ղալմաղալ սարքելու և այլ բաների մէջ։

Վերջում ստորագրում են բոլոր թուրքերը և ռուսները, բացի Բէլեավսկուց. հրաժարվում են ստորագրվելուց բոլոր հայերը Բէլեավսկու հետ։

Տաքացած, կրքոտ խօսակցութիւնը շարունակվում է դահլիճում և նախասենեակում։

Մինչ այդ նախասենեակի ամբոխը աննկատելի կերպով մեծանում է։

Այգուց դումա են շտապում խմբերով թուրքեր՝ որոնք ոչ մի կապ և ոչ մի հետաքրքրութիւն չեն ունեցել դումայի հետ։

Նախասենեակում իրանց դառն են պաշտպանում ծառայողները՝ մասնաւոր խօսակցութեան մէջ։

Այդ ժամանակ տեղի է ունենում մի չը տեսնված իրարանցում։ Փողոցից եկած թուրքերը յարձակվում են բժիշկ Անդրօնիկօվի վրա և սաստիկ ծեծում։ Մի քանիսը իրանց վայրենի և լիրբ արարքի առարկայ են դարձնում հաշւապահի օգնական Սկլեարեվսկուն։

Դումայի նիստը ընդհատվում է։

Կարգը վերականգնեցնում է զօրքը։

Ծանր, ճնշող տպաւորութեան տակ ցրվում է հասարակութիւնը։

—

Նահանգապետ Նակաշիձէի սպանութեան դէպքը տեղի ունեցաւ մայիսի 11-ի կէսօրվայ 3 ժ. 10 րոպ.

Նահանգապետը գնացել էր պարսից հիւպատոսարանը՝ այցելելու Թիւրքիայից եկած պարսից հիւպատոս պրինց Միրզա Ռիզա խանին, բայց այնտեղ նրան չը գտնելով, Գուբերնսկայա փողոցով գեներալ-նահանգապետի տան առջևով անցնում և պարապետի մօտ ծռվում է Վրանգելսկայա փողոցը՝ որ անցնի Վելիկօկնեաժսկիյ պրօսպեկտի վրա գտնվող «Մետրօպօլ» հիւրանոցը։ Այստեղ անկիւնը ծռելիս ռումբը ծակում է նահանգապետի կառքի մի կողմը և արիւնլուայ անում գլուխը։ Կառքերից մէկը տեղնուտեղը սպանում է կառապանի կողքին նստած խասուլին, նոյն անկիւնում ոտքի վրա մերգ ծախող երկու թուրքի և ծանր վիրաւորում կառապանի մէջքը։ 2—3 անգամ շնչառութիւնից յետոյ հոգին աւանդում է իշխան նահանգապետը։

Անմիջապէս պարապետի մի մասը, Մէտրօպօլ հիւրանոցը իր բոլոր բաց խանութներով շրջապատվում են զօրքով։ Տեղն են գալիս բոլոր պաշտօնեաները՝ սկսած իշխան Ամիլախօրիից և պրօկուրօրից։

Վիրաւորված կառապանին հասցրին Միքայէլեան հիւանդանոցը։ Սպանված թուրքերին տարան անատօմիական հանգստարանը, իսկ նահանգապետի դիակը՝ իր բնակարանը։

Կայծակի արագութեամբ լուրը տարածվեց քաղաքում ռումբի առաջացած ձայնից։ Բոլոր խանութները անմիջապէս փակվեցին։

Ռ. Յովհանջանեան

ՔԱԼԱՐԻ ԳԻՒՂԻ ԱՐԻՒՆԱԼԻ ԴԷՊՔԸ
(Նամակ Զանգի-Բասար մահալից)

—

Երեւանից դէպի հարաւ, անմիջապէս քաղաքի սահմանին կից, Հրազդան գետի ստորին աւազանում տարածվում է, հարուստ ու ճոխ բուսականութեամբ «Զանգի-Բասարի» մահալը։ Զանգի-Բասարում ազգաբնակութիւնը շատ խիտ է, և գիւղերը իրար մօտ ընկած՝ համաբեա թէ կպած են։ Զանգի-Բասարի ամբողջ ազգաբնակութեան մասսան, առանց բացառութեան, բաղկացած է հայ և թուրք տարրից, որոնց առաջին տարրը փոքրամասնութիւն է կազմում։ Հայերը փոքրամասնութիւն կազմելով, յաճախ ենթակայ են լինում մի քանի ուժեղ թուրք հաջի կամ մաշադի աղաների կամայականութիւններին, և մանաւորապէս հնացած միւս թուրքերին, և հայ գեղջուկը գրեթէ ամեն ժամանակ, երկիւղից կամ այլ հանգամանքից ստիպված, հողի վերաբերմամբ ամեն տեսակ զիջողութիւններ է անում իր դրացի թուրքին, մի կերպ «հօլա» գնալու համար։ Այն հայ գիւղի հողերից, որոնք վերջանում են թուրք գիւղի սահմանի մօտ, հայերը գրեթէ ոչինչ արդիւնք չեն ստանում, այս տեսակ հողերի երեսը կամ շատ չնչին գնով ծախում են թուրքերին, և կամ տալիս են «կիսու» ցանելու, որ էլի շատ աննշան մասն է ստացվում, յամենայն դէպս այդ էլ կախված է լինում ցանողի բարեխղճութիւնից, եթէ «խիղճ» ասած ապրանքը գտնվում է դըրանց մօտ։ Իսկ հակառակ դէպքում գողացվում, կամ ոտնակոխ է լինում թուրքերից։

Այդ կարգի հայ գիւղերից, ամենաաննախանձելի վիճակի մէջ է գտնվում 50 տնից բաղկացած Քալարի գիւղը, որը ընկնում է Երեւանից 8 վերստ հեռաւորութեամբ դէպի հարաւ, Հրազդան գետի ուղիղ ձախ ափի վրա, կարծես սունկի պէս բուսած, ութը կողմից շրջապատված զուտ թուրք գիւղերով։ Իսկ գետի հակառակ ափին դէմ ու դէմ գտնվում է Խաչ-Ափարախ թուրք գիւղը։ Խաչ-Ափարախեցի յայտնի կանդրաբանդիստ, աւազակապետ, Հաջի Թարիվերդի Բայրամ-օղլին, որը իր ընկերով ժամանակին դղրդացնում էր Պարսկաստանն ու Թիւքիան, որ հարիւրաւոր պարսկական սարբարազներ ու թիւրքական ասկեարներ լեղապատառ փախչում էին Բայրամ-օղլու գնդակների առաջից, և որի ընկերների մեծ մասը փտում են հեռաւոր Սիբիրայի խորքերում, այժմ այս պառաւ վագրը, նոյն սարսափի մէջ է պահում ամբողջ Զանգի-Բասարի հայ և թուրք ազգաբնակութիւնը։ Նա օրը ցերեկով սպանում, կողոպտում է և անպատիժ մնում. ծվ կը համարձակվէր բողոքելու նրա կատարած եղեռնագործութիւնների դէմ. բողոքող յանդուգը պէտք էր իր մահը աչքի առաջ ունենար առաջ քան Բայրամ-օղլին նրա կը մըտնէր բանդի գոնից, նա պէտք է սրախողխող լինէր տան մէջը։

Ահա այդ անձնաւորութիւնն էր, որ պատճառ դարձաւ ապրիլի 20-ի Քալարի հանդում պատահած արիւնալի դէպքին։ Պատմեմ։ Քալարի համայնքի արօտամարգից մի բաւականին տարածութիւն գրգռում է Հաջի Թարիվերդի Բայրամ-օղլու ախորժակը, և վճռում է վարել ու ցանել, չէ որ դեսեատինը 500—600 ր. արդիւնք է տալիս. վճռում ու կատարում է։ Քալարեցիք դիմում են Հաջիին, խնդրում են, աղաչում են, որ այսչափ անարդարութիւն չանէ, բայց չէ լսում։ «Մի բան որ սկսեցի անել, այլ ևս յետ կանգնել չեմ կարող, ամօթ է իմ տղամարդութեան», ասում է Հաջին։ Ապա դիմում են տեղական պահակատան աւագին (УРЯДНИКЪ) նա էլ անկարող է լինում օգնելու։

Վարը ցանելու օրը կրկին հայերը, մօտ տասը հոգի, գնում են արգելելու, սկսում են խնդրել, բայց... պատասխանը լինում է «նագան»-ի մի գնդակ, որ դիպչում ու ծանր վիրաւորում է հայերից՝ Սարգիս Վարդանեանին ու գետին գլորում։ Հայերը սկսում են փախչել, իսկ Բայրամ օղլին իր որդկերանցով սկսում է կրակ բաց անել փախչող հայերի ետևից։ Այդ պայթիւնների միջոցին միաժամանակ թէ Քալարից և թէ Խաչ-ափարախից օգնութեան են հասնում զինված գիւղացիք և ահա այդ միջոցին սկսվում է սաստիկ հրացանաձգութիւն երկու կողմից. կռւի ընթացքում հայերի կողմից վիրաւորվում է էլի մի 8 տարեկան երեխայ, իսկ թուրքերի կողմից ընկնում է Բայրամ Հաջի-Թարիվերդ օղլին։ Կռիւը վերջանալու միջոցին պահակատնից վրա են հասնում երկու ստրաժնիկ։ Իվան Մանուկեան և Ալէքսէյ Չիչիչկին։ Հաջի-Թարիվերդին այդ երկուսին կանչում է, որպէս թէ արձանագրութիւն կազմելու նպատակով, սրանք հրացանները ձեռքերին մօտենում են թէ չէ թուրքերին, խսկոյն սրանք վրա են պրծնում և տեղն ու տեղը սպանում հայ Իվան Մանուկեանին և հրացանը ձեռքից խլում, իսկ միւսին մի քանի տեղից վիրաւորում։ Սպանվածի մարմինը անհետ կորել է, չը կայ։

Այս բոլորից յետոյ քալարեցիների համար, մի վերին աստիճանի յուսահատեցուցիչ դրութիւն է ստեղծվել։ Դաշտային գործի այս եռուն միջոցին չեն ցանել, չեն էլ կարողանում ցանել, իսկ ցանած հողերի մէջ խաչափարախեցիների նախիրն է արածում... տրորում ու փչացնում։ Խաչափարախեցիք ամեն տեսակ պատրուակ են փնտռում կռւելու, հայերը խոյս են տալիս, քալարեցու տաւարը անցկացած միջոցին դէպի թուրքերը անյայտանում կորչում է։ Քալարեցիք մտադիր են գիւղով գաղթել մի այլ ապահով տեղ, դրա համար անհամբեր սպասում են Փոխարքայի այցելութեանը Երեւան։

—

Յ. Գ. Մայիսի 4-ին մի հայ մուրացիկ, Քալարի գնալու ժամանակ, շեղվում է ճանապարհից և գնում է դէպի Խաչ-ափարախ։ Թուրքերը բռնում են թշուառին և սկսում են խանչալներով հարուածել սպանելու նպատակով։ Գիւղի տանուտէրը շուտ վրա է հասնում և ընդիմանում է, իսկ վիրաւորին ուղարկում են Փարաքար հայի գիւղը։ Այս էլ մի աւելորդ փաստ, որ թուրքերը Զանգի-բասարում, կռւելով մի հայի գիւղի հետ, խտրութիւն չեն դնում միւսների մէջ, պատահածին ուզում են սպանել։

Ս. Տէր-Թովմասեան

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

—

(Շիլլերի «Աւազակները».—Զարիֆեանի ներկայացումները Շուշում)

I

Շիլլերի մահվան հարիւրամեակը յարգելու նպատակով Ադելհէյմ եղբայրները, ուրբաթ, մայիսի 13-ին տուին Շիլլերի «Աւազակներ» ողբերգութիւնը և ներկայացումից յետոյ կազմեցին նրա «ապօթէօզը»։ Թէ ներկայացումը և թէ ապօթէօզը մեծ հաւանութիւն գտաւ բազմաթիւ հանդիսականների կողմից, որոնք լցրել էին թատրոնը։

Կարլի դերը կատարում էր Ռօբերտ, իսկ Ֆրանցի դերը Ռաֆայէլ Ադելհէյմ։ Տաղանդաւոր խաղը հոգեբանական հարազատութիւնը և հմուտ արտայայտութիւնը տալիս էին հին նիւթին և կլասիքական գրուածքի իրական և կենսական նշանակութիւն։ Ռաֆայէլ Ադելհէյմ բնական էր և հարազատ, թէ իր վրէժի և ատելութեան զգացմունքների, թէ իր տանջանքների և ցաւոտ գալարումների տեսարաններում։ Նրա դէմքը, ձայնը, բառերը և բոլոր շարժումները ամբողջացնելով Շիլլերի տուած տիպը, անջնջելի տպաւորութիւն են թողնում հանդիսականի վրա։ Ռօբերտը արտայայտիչ էր թէ իր կտրուկ և ոչ մի հակառակութիւն չընդունող հրամանների մէջ, որ նա ուղղում էր իր ընկերներին, թէ իր ազնիւ զգացմունքների րօպէներում։

Միւս դերասաններից աչքի էր ընկնում դերասան Կարսակիյ կոմս ֆօն-Մօօրի դերում։

Խումբը խաղում էր առանց յուշարարի։ Բոլորը գիտէին իրանց դերերը շատ լաւ և անսամբլը ընդհանրապէս թողնում էր նպաստաւոր տպաւորութիւն։

Սերող

II

Շուշում, կիրակի մայիսի 8-ին, Զարիֆեան ամուսինները մասնակցութեամբ սիրողների, և պէտք է նկատել բացառապէս ուսանողների, ներկայացրին առաջին անգամ Շիրվանզադէի «Ունէր իրաւունք» պիեսը։ Խաղը բաւարար էր ընդհանրապէս։

Այդպիսով ուրեմն մենք շաբաթական մի մի ներկայացում կունենանք, եթէ կը շարունակվի սիրողների և հասարակութեան բարեհաճ վերաբերմունքը դէպի բեմն ու դերասանները։

Մնալով այստեղ մինչև ամառվայ վերջը, Զարիֆեանները ազատած կը լինեն մեզ զանազան անկոչ quasi դերասանների «օյինբազութիւններից» և, այսպէս կոչված, «մանկական տօներից» (sic!), որ տալիս են այդպիսի դերասանները, որոնք նայում են բեմի վրա իրանց աչքով և հետեւաբար դարձնում նրան մի վաճառատուն և ամեն կերպ շահագործում նրան։

Կովկասեան

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

—

Մօսկվա, մայիսի 5-ին

«Մշակի» վերջին համարներից մէկի ներքին լուրերի բաժնում կարդացի ի միջի այլոց, որ մի ուսանողուհի—վիպասան Խաչատուր Աբովեանի թոռը, որ Պետերբուրգի կանանց բարձր կուրսերում բնագիտութեան դասախօսութիւններ է լսում, նիւթական սուղ միջոցների պատճառով ստիպված է թերի թողնել իր ուսումը, ուստի և հրաւիրվում էր հայ բարեգործների ուշադրութիւնը այդ ուսանողուհու վրա վերջինիս նպաստելու իր ուսումը շարունակելու և աւարտելու։

Այդ հանգամանքի առիթով ուզում ենք մի քանի խօսք ասել։

Շատերին յայտնի է, որ Պետերբուրգի հայոց եկեղեցին շատ մեծ եկամուտներ ունի, որի մի մասը եկեղեցու խորհուրդը յատկացնում է հայ երիտասարդների կրթութեան գործին, գլխաւորապէս Պետերբուրգի կրթական բարձր հիմնարկութիւններում։ Մենք հետաքրքրվել և իմացել ենք, որ Պետերբուրգում, այն աղքատ ուսանողները կամ ուսանողուհիները, որոնք դիմել են եկեղեցու խորհուրդին և նպաստ խնդրել, այդպիսի դէպքերում, վերջինս, սովորութիւն ունի նախ՝ լաւ քննելու դիմողների նիւթական վիճակը և երկրորդ՝ իմանալու թէ արդեօք այդ դիմողները իսկական ուսումնածարաւ մարդիկ են թէ ոչ։ Եթէ խուրհուրդը դիմողների մէջ գտնում է այդ երկու հանգամանքը, այն ժամանակ եկեղեցու միջոցներից նշանակում է նըպաստ, ամսական 25—30 ր. մինչև ուսման աւարտը։ Եղել են դէպքեր, երբ եկեղեցու խորհուրդը նպաստ տուել է աւելի կարճ ժամանակով, կամ մանաւանդ և չը մոռանանք ասել, որ երբեմն էլ, դիմողներին, իրանցից անկախ պատճառներով, բոլորովին մերժել է։ Քիչ չեն նաև այնպիսի դէպքեր, երբ եկեղեցու խորհուրդը շատ ուսանողների էլ օգնել է, ապագայում մաս-մաս կրկին եկեղեցուն վերադարձնելու նպատակով։

Այժմ մի հարց։ Արդեօք, համեստափայլ օրիորդը Պետերբուրգում առիթ չէ ունեցել դիմելու եկեղեցու խորհրդին և նպաստ խնդրել. կամ գուցէ օրիորդը փորձ արել է դիմելու և եկեղեցին միայն որոշ ժամանակով է օգնել օրիորդին, կամ բոլորովին մերժել է։ Մենք այդ չը գիտենք, բայց հաստատ կերպով միայն այս կասենք, որ եթէ օրիորդը բոլորովին զուրկ է միջոցներից և եթէ նրա մէջ դեռ չէ հանգչել ուսման փայլուն կայծը, այն ժամանակ, եթէ նա չէ դիմել Պետերբուրգի եկեղեցուն, պէտք է դիմէ և ես համոզված եմ, որ եկեղեցու խորհուրդը ամսական որոշ նպաստ կը տայ։ Իսկ եթէ օրիորդը դիմել է վերջինիս, բայց մերժում ստացել, կամ եթէ չէ ուզում դիմել, այն ժամանակ մնում է, որ այս ու այն հեղինակաւոր և ազդեցիկ անձանց միջոցով դիմէ մեր հարուստներին։ Ասում եմ որոշ մարդկանց միջոցով դիմել հայ բարեգործներին, որովհետև մեր հարուստները դեռ գիտակցութեան այն աստիճանին չեն հասել, որ կարողանան ինքնաբերաբար փոքրիկ զոհողութիւն կամ նուիրաբերութիւն անել այս ու այն հասարակօգուտ գործին, հասարակական ասպարէզում անխոնջ աշխատող մեր քրտնատանջ ու բազմնաւոր գործիչներին։

Եւ վերջապէս լրագրի էջերից մէկում տպված մի փոքրիկ գրութիւնը միթէ կարող է բէալական նշանակութիւն ունենալ մեր հայ հարուստների աչքում, մեր բուրժուազիայի համար։ Չէ՞ որ մեր բուրժուազիան, մեր յայտնի կապիտալիստները ոչ մի ժամանակ լրագիր չեն կարդում, այն էլ հայ լեզուով լրագիր, հետեւապէս և նա չէ հետաքրքրվում այրվող և հրատապ մի շարք հասարակական խնդիրներով, որոնցից մէկն է—կանանց բարձրագոյն կրթութիւն տալը և տղամարդու հետ հաւասար իրաւունքներով կեանքի մէջ գործելը։ Խօսքս, ի հարկէ, հայ կնոջ մասին է։

Էրա.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Երէկ, շաբաթ, մայիսի 14-ին Թագաւոր Կայսրի Թագադրութեան տօնի օրը Թիֆլիսի Ալեքսանդրօնեվսկեան տաճարում տեղի ունեցաւ գոհացողական մաղթանք։ Պատարագիչն էր Վրաստանի էկզարխը։ Մաղթանքից յետոյ Արսենալի բարձրութիւնից արձակվեց թնդանօթի 21 հարուած։ Մաղթանքին ներկայ էին Փոխարքայ կոմս Վօրօնցօվ Դաշկօվը՝ նրա օգնականները Սուլթան-Կրիմ-Գիրէյ և Մալամա, բարձրաստիճան պաշտօնեաներ և հասարակութեան զանազան խաւերից ներկայացուցիչներ։ Նոյն օրը մաղթանքներ կատարվեցին Հայոց Վանքի մայր եկեղեցում և ուրիշ դաւանութիւնների տաճարներում։ Երեկոյեան տեղի ունեցաւ հրավառութիւն։

—

Մեզ հաղորդում են, որ ապրիլի 10-ին Կայսերական երաժշտական դպրոցի դահլիճում Կոմիտաս վարդապետի դասախօսութեան ընդհանուր մուտքը տոմսակների վաճառումից գոյացաւ 311 ր., իսկ ծախս դահլիճի, լուսաւորութեան, սպասաւորների վարձատրութեան, տոմսակների տպագրութեան և այլ մանր ծախքերի համար 63 ր.։ Ծախսը հանելով մուտքից, զուտ արդիւնք մնաց 249 ր, 50 կ., որ և յանձնվեց Կոմիտաս վարդապետին.

—

Մայիսի 13-ին Թիֆլիսի վրաց Քաշվէթի եկեղեցում Քութայիսի և Թիֆլիսի վրաց նահանգական ազնուականութեան նախաձեռնութեամբ հոգեհանգիստ կատարվեց Բագուի սպանված նահանգապետ Նակաշիձէի համար։ Հոգեհանգստին ներկայ էին Կովկասի փոխար-

քայ կոմս Վորոնցով-Դաշկովն իր կնոջ հետ, փոխարքայի զինւորական մասի օգնական գե-ներալ Մալաման, քաղաքացիական մասի օգ-նական Սուլթան-Կրիմ Գիրէյը և վրաց ազ-նուականութիւնը:

—

Կարսում, մայիսի 8-ին, ոստիկանական գօ-րօդովոյ Մալսագովը, հարբած դրութեան մէջ ատրճանակ արձակելով գօրօդովոյ Րօմանովի և կարսեցի հայ Փանայեանի վրայ, փախչել սկսեց: Նկատելով իր դէմ դուրս եկած մի խումբ մարդկանց, ծռվում և մտնում է Աֆօ-նիկինի բնակարանը: Տան տիրոջ վկայու-թեամբ՝ մի խումբ անյայտ անձեր ներս են խուժում իր բնակարանը և վիրաւորում Մալ-սագովին, որից նա մեռնում է: Կազակների օգնութիւնով ձերբակալվեցին սպանութեան մէջ կասկածվող Թիւրքիացի հայ Կիրակոսեա-նը, որի մօտ գտան սպանվածի ատրճանակը և կարսեցի Ցոլոյանեանը, որը ոստիկանատուն տանելու ճանապարհին փախաւ ազատվեց:

—

Ինչպէս լսել է «Слово» լրագիրը, Մի-նիստրների Կօմիտէտը, քննելով Լեհաստա-նի դպրոցներում լեհերէն լեզուով դա-սաւանդութիւն անելու մասին եղած խնդի-րը, հնարաւոր չը գտաւ բաւարարութիւն տալ նրան: Կօմիտէտի կարծիքով՝ լեհերէն կարելի է աւանդել կրօնը և լեհական լեզուի քերականութիւնը, այն էլ այն դպրոցներում, ուր աւանդվում է ռուս լեզուի քերականու-թիւն էլ:

—

«Н. Об.» լրագրի մէջ Օրէստ Սեօմինը հաւանում է գրում. «Ես էլ գնացի սպանու-թեան վայրը, ուր գնում էին բոլորը: [illegible] փողոցի անկիւններում քարայատակի վրայ ընկած էր իշխան Նակա-շիձէի դիակը: [illegible]

—

Իշխան Նակաշիձէի վրայ ռումբ նետող անձը ձերբակալվել է [illegible] գործարանում, ասում է «Кавказъ»-ի Բագուի թղթակիցը:

—

Մայիսի 13-ին նահանգապետ Նակաշիձէի դիակը, ժողովրդի մասսայի ներկայութեամբ, Նիկոլաևսկայա փողոցով հողին յանձնվեց: Նրա կողքին թաղվեց նրա սպանված սպա-սաւորը:

—

Ինչպէս յայտնի է, Բագուի գնդերալ-նա-հանգապետը դադարեցրել է «Бак. Изв.»-ը [illegible] «Бак. Изв.»-ի փոխարէն Բագուում սկսել է հրատարակվել «Баку» փակված լրագիրը, որի բոլոր աշխատակիցները ու բաժանորդները ծախված էին «Б. Изв.»-ի հրատարակիչներին:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

—

Էնզելի, մայիսի 10-ին

Ամսիս 9-ին ժամը 1-ին շոգենաւերի սու-լոցը և թնդանօթների որոտը աւետեցին քա-ղաքին Իրանի վեհապետ Մուզաֆֆար-Էդդին Շահնշահի մուտքը Էնզելի: Կայսերական գը-նացքը մտնում է նաւահանգստին, որը մի-անում է կայսերական այգու հետ կամրջով: Այդ այգու մէջ գտնվում են կայսերական պա-լատը և ուրիշ շինութիւններ: Այդ պալատը, պատշգամբներով և պարսկական ճաշակի գոյն-զգոյն նկարներով զարդարված մի հինգ յար-կանի շինութիւն է: Շահնշահի համար այգու վերևում յատկացրած էր ուրիշ շինութիւն, որովհետև պալատը իր բարձրութեամբ և սանդուղքների անյարմարութեամբ Շահնշահի համար անյարմար էր ճանաչված, ի նկատի ունենալով նրա հիւանդութիւնը:

Դեռ վաղ առաւօտվանից հայերի և պար-սիկների ներկայացուցիչները տեղ էին բռնել իրանց համար այգու մէջ, պալատի մօտ (մի կողմը հայեր էին, իսկ միւս կողմը պարսիկ-ներ): Այդտեղ էին և հայոց ու պարսից ու-սումնարանների աշակերտները դրօշակներով: Հայերի կողմից թէ ժողովուրդը և թէ ուսա-նողները երկու սեռից էին:

Նաւահանգստի վրայ շինված էր յաղթական կամար, իսկ այգու դրան վերևում կանգնեց-րած էր կայսերական զինանիշը: Յաղթական կամարներ շինված են և գլխաւոր փողոցների վրայ, որտեղից պէտք է անցնէր Շահնշահը: Քաղաքը զարդարված է դրօշակներով: Դրօ-շակներով և կայսերական զինանիշով զար-դարված է նաև հայոց ուսումնարանը, որը գտնվում է եկեղեցու բակում:

Մի քանի րօպէով առաջ մտեցան նաւահան-գստին կայսերական շոգենաւը, որի մէջ էին գտնվում մայր կայսրուհին և միւս կանայք, որոնք այգու միջով անցան դէպի նրանց յատ-կացրած տունը, իսկ սրանից յետոյ—մօտ 25 րօպէ անց նաւահանգստին մտեցաւ Շահն-Շահի շոգենաւը: Զօրքը տուեց պատ-շաճաւոր պատիւներ: Այգու դրան մօտ մուշտայիդներից մէկը կարդաց Շահնշահի հա-մար ղուրանի սուրայից, իսկ պարսիկ աշա-կերտներից մէկը երգեց մի մեղեդի: Շահնշահը իր ամբողջ շքախմբով մտնում է հայերին: Շուրջառազգեստ Եղեայ քահանայ Ենովքեանը ի դիմաց հայերի ներկայացնում է Վեհապետին մի գեղեցիկ արծաթէ մատուցարանի վրայ, (որը յատկապէս պատուիրված էր այդ օրվայ համար, իր որոշ մակագրութեամբ, բոլորն էլ պարսկերէն, բայց ոչ մի բառ հայերէն...) աղ և հաց: Շահնշահը ընդունում է աղ և հացը: Հայր քահանան մի հակիրճ բարեմաղթու-թեամբ պարսկերէն լեզուով ներկայացնում է հայերին: Շահընշահը դառնալով սադրազամին Էյն-Դօվլուն, հրամայում է հարցնել հայերի առողջութեան և կացութեան մասին: Հայերը ուղղակի Շահին պատասխանում են պարսկե-րէն լեզուով իրանց խորին շնորհակալութիւնը: Ուսումնարանի երկու սեռի մանուկները այդ ժամանակ երգեցին մի գեղեցիկ եղանակով պարսկերէն երգ, որը սովորեցրել էր յատուկ այդ օրվայ համար նախկին ուսուցիչ Սիմոն-եանցը և վարդ ու ծաղիկներ են քցում Շահն-շահի ոտների տակ: Շահնշահը որոշ ուշա-դրութիւն դարձնելով նրանց վրայ, շատ գոհ սրտով անցաւ իր համար պատրաստած պալատը: Շահնշահին ընդունելուց յետոյ Եղիա քա-հանան ներկայանում է արքայազն Ազատէ Սուլթանին և Սադրազամ Էյն-Դօվլէին:

Երեկոյեան ամբողջ քաղաքը և նաւահան-գիստը շոգենաւեր և միւս նաւերը լուսաւոր-ված էին էլէքտրական և հասարակ լապտեր-ներով, որոնց և բակերի գոյնզգոյն կրակ-ները առանձին գեղեցկութիւն էին տալիս Էնզելիին, որը առանց այն էլ օժտված է բնութեան գեղեցկութիւնով: Գիշերը նուագում էր երաժիշտների խումբը:

Սադրազամի տրամադրութեան տակ է դըր-ված պ. Մելիք-Սարգսեանի բնակարանը, որը Թումանեանցների կառավարիչն է Էնզելիի գործի վերաբերեալ:

Շահնշահը այստեղ կը մնայ մօտ 5 օր և ապա կանցնէ Եւրոպա:

Z

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳՐՈՒՆԵՐԸ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

13 մայիսի

ՎԵՐԽՆԵԴՆԵՊՐՈՎՍԿ, 12 մայիսի: «Вѣст. Юга» լրագիրը հաղորդում է, որ Կօստանտի-նովկայում շշի գործարանում 1200 բանւոր գործադուլ են արել:

ԵԿԱՏԵՐԻՆԲՈՒՐԳ, 12 մայիսի: Գործադուլ արին լրագրական գրաշարները: Երկու լրա-գիրներն էլ լոյս են տեսնում կրճատված:

ԵՒՊԱՏՕՐԻԱ: Գործադուլ արին բոլոր ձեռ-նարկութիւնների ծառայողները, բանւորները, հացթուխները, կառապանները և ջրկիրները: Ամեն ինչ խաղաղ է: 1200 բանւորներ խաղաղ մշակում են իրանց պահանջները: Ոչ մի ընդ-հարում չէ եղել:

ԼՈՆԴՈՆ, 13 մայիսի: Պեշավէրից եկած հե-ռագրի համաձայն, Դիրում, Նովշերում և Նով-շէրում ընիկների մէջ խառնակութիւն է ծա-գել: Մի զօրամաս արդէն ուղի է ընկել ան-կարգութիւնը զսպելու համար:

ԲՕԲՐՈՅՍԿ, 13 մայիսի: Հրէական հասարա-կութեան ներկայացուցիչները դիմեցին դու-մային, առաջարկելով ընդարձակել հրէաների իրաւունքները քաղաքային ինքնավարութեան մէջ:

ԼՕԴԶ, 13 մայիսի: Էյզէրտի, Րիխտէրի, Բէտհօլդի, Ռանկէի, Ցուկսի և ուրիշների գոր-ծարաններում աշխատանքները վերսկսեցին:

ՄԻՆՍԿ: «Сѣв. Зап. Кр.»-ը հաղորդում է, որ ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստ-րութիւնը հաստատել է «Բելօրուսիայի ու-սումնասիրութեան ընկերութեան» կանոնա-դրութիւնը, որի գործողութիւնները տարած-վելու են Վիլնայի, Գրօդնօյի, Մօհիլեօվի, Վիտեբսկի և Մինսկի նահանգներում:

ՄՕՍԿՎԱ: Արհեստաւորների աւագը կազ-մում է մասնաւոր խորհրդակցութիւններ այն հարցի առիթով, թէ ինչ դիրք պէտք է բռնէ արհեստաւոր դասակարգը դէպի ներկայ շար-ժումները և դէպի պետական առաջիկայ ռէ-ֆօրմները:—Ինժեներների, ուսուցիչների, դե-ղագործների, անասնաբոյժների, գիւղատնտես-ների և ստատիստիկների համառուսական դաշ-նակցութիւնների պատգամաւորները խնդրե-ցին քաղաքագլխին չը խանգարել բանւորնե-րին մայիսի 14-ին դումայի շէնքում հաւաք-վելու և իրանց կարիքների մասին մտածելու:—Պատրաստի զգեստներ վաճառող խանութ-ների գործակատարները պահանջում են տօնօրերին հանգստութիւն:

14 մայիսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Գեներալ Լինևիչի ամենա-հպատակ հեռագիրը մայիսի 12-ին. «Ձիաւոր զօրամասը, գեներալ-Ադիւտանտ Միշչենկօի հրամանատարութեամբ, բաղկացած կովկասեան և զաբայկալեան կազակների դիվիզեաների մա-սերից, մայիսի 4-ին յետ մղեց թշնամու ա-ռաջապահ՝ մասերը և մօտեցաւ Սինլունչժունին: Մայիսի 5-ին այդ զօրամասի առաջընթաց հարիւրեակները, չը նայելով Կայպինսինեանից ուղարկված պահապան զօրքերին, պատ-ռեցին անցան Ցակումեան ուղին և այրե-ցին իրենց պահեստը: Ընդարձակ տարա-ծութեան վրայ մերոնք քանդեցին հեռագիրը: Խունխուզների մեծ-մեծ խմբեր, որ այդ կող-մերում շրջապատել էին մեր զօրամասերին, մասամբ ոչնչացվեցին, մասամբ ցրվեցին: Մա-յիսի 6-ին զօրամասը դուրս եկաւ Դակումինից դէպի Շիֆուցզի: Այստեղ Ցակումինից հարաւ բարձունքի վրայ հակառակորդը դրել էր պա-հապան զօրամաս և մի շարք ուժեղ պահակ-ներ գնդացիրներով: Մեր զօրամասը, չը նա-յելով խրամատներով ուժեղապէս շրջապատված դիրքին, պաշտպանված արտիլերիական կրա-կով, յարձակվեց թշնամու վրայ: Մեկու վաշտ մենք ոչնչացրինք, իսկ մէկ վաշտը, բոլոր օֆիցերնե-րով, գերի բռնեցինք: Խլեցինք երկու գնդացիր: Հարիւրից աւելի եապօնացիների դիակներ միատեղ էին ընկած: Յարձակվող զօրամասերի ետևից մերոնք կարողացան գնալ և հասնել ճանապարհին, որը գնում է Լեաօհէի աջ ափի երկարութիւնով և Շիֆուցզիից ոչ հեռու կա-րողացան ջարդել նրանց 7 վերստ ձգվող սայլախումբը բրինձով, թէյով կօնսերվներով և ֆուրաժով, փչացրին հեռագիրը և բռնեցին մի քանի գերիներ ու մօտ 100 ձի: Զօրամասը վերադարձաւ, ճանապարհին ցրելով շրջակայ խունխուզներին: Մերոնք գերի են վերցրել 234 եապօնացիներ, որոնց մէջ 5 օֆիցեր»:

ԼՈՆԴՈՆ, 13 մայիսի: Մինիստրութեան հը-րամանով ձերբակալված ռուս շոգենաւը, որ կասկածվում էր կօնտրաբանդ տանելու մէջ, այժմ բաց թողնվեց:—Հաւանականութիւնը մե-ծանում է, որ Րօժեստվենսկու էսկադրան մը-տել է բաց ովկիանոսը և գնում է դէպի հիւ-սիս՝ շատ հեռու կողմերով: Միւսները ենթա-դրում են, որ էսկադրան դեռ ևս Ֆիլիպպեան կղզիների հիւսիսումն է: Լրագիրները յայտ-նում են, որ Տօգօն չէ շտապում, վստահ, որ Րօժեստվենսկին երբ և է իր հետ հանդիպե-լու է:—Շանգհայից ստացված մի մասնա-ւոր հեռագիր ասում է, որ Վուզունի մօտ խա-րիսխ են նետել 5 օժանդակ ռուսական կը-րէյսէրներ: Յարակցում են, որ ռուսա-կան բազմաթիւ էսկադրան կանգնած է Շու-սանի արխիպէլագոսից հիւսիս և այդ 5 կրէյ-սէրները նրա խուզարկուներն են: Ճակատա-մարտը անխուսափելի է:

ԲԵՐԼԻՆ, 13 մայիսի: Կեօլնի լրագրի թըղ-թակիցը հաղորդում է, որ Կուրօկիի բանակի շարժումը դադարել է: Հաւանօրէն եապօնա-ցիները զանազան զօրամասերին ուզում են տալ աւելի ձեռնտու համախմբում:—Եւէկ եապօնական դրագունների մի խումբ պատռեց ռուսական առաջատար պահակների շարքը Վէյլունտանի մօտ և, երկու գերի բռնելով, անյայտացաւ:

ՏՕԿԻՕ, 12 մայիսի: Պէկինի ռուս լրագրօրը պահանջեց անյապաղ պատասխան Մօնղօլիայի չէզոքութեան մասին, հակառակ դէպքում սպառնում է, որ ռուս զօրքերն առաջ կը խա-ղան այդ նահանգի միջով:

ԼՕՆԴՕՆ, 13 մայիսի: Պէշավէրից եկած հե-ռագիրը հաստատում է, որ Դիրի նաբօբի եղ-բայրը փախել է Պէշավէրից: Ասում են, որ նա խառնակում է սահմանապահ զօրքերին: Նա-բօբի եղբայրը պահվում է Պէշավէրում անգլիական իշխանութեան ձեռքով անհնա-զանդութեան պատճառով:

ՍՏՕԿՀՕԼՄ, 13 մայիսի: Թագաւորը նորից իր ձեռքն առաւ կառավարութեան ղեկը:

ՊԱՐԻԶ, 13 մայիսի: Ոստիկանութիւնը ձեր-բակալեց այն սպանացիներին, որոնք եկել էին Ալֆօնս Թագաւորի կեանքի դէմ սպանու-թեան փորձ անելու: Երկաթուղու վրայ խիստ միջոցներ են ձեռք առնված: Մինիստրների խորհրդում ծովային մինիստրը յայտնեց, որ Հնդկաչինի պաշտպանութեան համար նշա-նակված երկրորդ ձեռք զօրքերը պատրաստ են և կուղարկվեն օգոստոսին:

14 մայիսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Մայիսի 13-ին Նիկօլայ I Կայսրի Գատչինեան որբերի ինստիտուտում կայացաւ աւարտման ակտ Օգոստափառ հո-գաբարձու Մեծ Իշխան Միխայիլ Ալէքսանդ-րօվիչի ներկայութեամբ:—Մայիսի 13-ին կա-յացաւ քաղաքային կրեդիտային ընկերութիւն-ների առաջին համառուսական ժողովի ներկա-յացուցիչների փակումը:

ԲԱԳՈՒ, 13 մայիսի: Կայացաւ նահանգա-պետ իշխան Նակաշիձէի թաղումը: Առաւօտ-վանից մագազինները քաղաքում չէին բաց-վում: Հարիւր հազար հոգուց բաղկացած ամ-բոխը հաւաքվեց նահանգապետի տան մօտ մասնակցելու համար ջերմ(?) յուղարկաւորու-թեան և վերջին յարգանքը մատուցանելու դժբաղդ զոհին: Առաւօտեան 10 ժամին յու-ղարկաւորութիւնը շարժվեց Նաբէրէժնայա փողոցով դէպի սպանութեան տեղը, ուր հո-գեհանգիստ կատարվեց: Ծաղիկների մէջ թաղված դագաղները դուրս բերեցին փողոցը հրամանատար անձինք, ուր մահմեդականները փոխարինեցին նրանց և գլխների վրայ տա-րան մինչև տաճարը: Թաղմանը ներկայ էին՝ Նորին Մեծութեան Կովկասի Փոխարքայի օգ-նական Շիրինկին, գեներալ-նահանգապետ Ա-միլախորի, սենատոր Կուզմինսկի, գեներալ Նիկօլաեվ, Ռուսաստանի և Թիւրքիայի պարս-կական դեսպանները, պարսկական և ուրիշ հիւպատոսները, իշխանաւոր անձինք, ուղղա-փառ, մահմեդական և կաթօլիկ հոգևորակա-նութիւնը, ռուս, վրացի և մահմեդական հա-սարակութիւնների ներկայացուցիչները և քա-ղաքում եղող զօրամասերը: Կտակի համաձայն իշխանի և նրա թիկնապահի մարմինները թաղված են Նիկօլաեվսկի տաճարի մէջ բեր-դում: Տաճարում արտասանվեցին ճառեր, ո-րոնց մէջ շեշտվում էր իշխանի անմեղութիւնը նրան վերագրված մեղադրանքների մէջ փե-տրվարեան դէպքերում: Կարգը օրինակելի էր:

ՊԱՐԻԶ, 14 մայիսի: Բէլգիական Թագաւորը ժամանեց Նաւուգէյմ Միացեալ-Նահանգների պետական քարտուղար Հէյի հետ խորհրդակ-ցելու համար Կօնգօի առիթով: Տանժերախ ա-ռաջարկեց մարօկկեան սուլթանին իրագոր-ծել փոխառութիւնը աւելի լաւ պայմաններով, քան Ֆրանսիայի առաջարկածը, բայց նորերս, մի քանի հանգամանքների ազդեցութեան տակ, հրաժարվեց սկզբնական դիտաւորութիւնից, առաջարկելով համանման պայմաններ Ֆրան-սիականի հետ:

ԲԵԼԳՐԱԴ, 12 մայիսի: Պաշիչ յանձնեց Թա-գաւորին գրաւոր խնդիրք հրաժարականի մա-սին: Բանակցութիւնները շարունակվում են, բայց առանց աջողութեան:

ՇԱՆԳՀԱՅ, 14 մայիսի: Բալտիական էս-կադրայի 50 նաւեր ածուխ վերցրին Սադդլ կղզիների մօտ և այսօր մեկնեցին: 6 ածխա-տար մտցին Վուզունում: Չինացիները հրա-մայեցին նրանց հեռանալ 24 ժամվայ միջոցը լրանալուց առաջ, բայց ռուսները մերժեցին հրամանը կատարել՝ պատրուակելով, որ այդ նաւերը առևտրական են: Ռուս նաւերն, ինչ-պէս երևում է, ամենալաւ վիճակի են: Կօման-դան համոզված է, որ կը յաղթէ:

ՇԱՆԳՀԱՅ: Մայիսի 13-ին անգլիական կա-ռավարութեան ուղարկած նաւը, որ միշտ հե-տևում էր ռուսներին, ժամանեց Վուզուն, իսկ

յետոյ գնաց Վէյ-Հայ-Վէյ։—Ռուսների մի քանի յարձակումները Զանտաֆուի վրա յետ մղվեցին։ Լեաօհէից արեւմուտք ռուսական հեծելազօրը նահանջեց դէպի Մօնգօլիայի հիւսիսային սահմանը։

ԿՕՊԷՆՀԱԳԷՆ, 13 մայիսի։ Հիւսիսային հեռագրական ընկերութիւնը հաղորդում է, որ Չիֆուի և Վուզունի միջև ծովային հեռագրաթելը կտրված է։

ՇԱՆԳՀԱՅ, 14 մայիսի։ (Բեռլինի վրայով)։ Ռուսական ամբողջ էսկադրան երևաց Եանցզիցզեանի բերանի մօտերը, Շանգհայից մօտ 120 կիլօմէտր հարաւ-արևելք։

ՆԻՒ-ԵՕՐԿ, 14 մայիսի։ Այստեղ լուր է պտտում, Տօկիօից ըղխած, որ Կօրէական նեղուցում այսօր սկսվեց ծովային ճակատամարտ։

ԼՕՆԴՕՆ, 13 մայիսի։ Լրագիրների տեղեկութիւններին նայելով, Դիրի հանգուցեալ նաբօբի կրտսէր որդին կուի է մտել իր աւագ եղբօր, Դիրի նաբօբի հետ, Չիտրալի ճանապարհի Շակդարայի մօտերը։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԵԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Բ Ժ Շ Կ Ա Պ Ե Տ
Գ. Ա. ՂԱԽՎԷՐԴԵԱՆ

Մասնագէտ միզային և սիֆիլիտիքական հիւանդութիւնների,—ընդունում է հիւանդներին առաւօտեան 12 ժ.—1 ժ. երեկոյեան՝ 6 ժ.—9 ժ.։ Կուկիա, Սեմեօնօվսկայեա փ. № 20.
(ե. հ. շ. կ.) 13—30

ՊԷՏՔ Է ՕԳՏՎԵԼ ԴԷՊՔԻՑ

ծախվում է շատ էժան մեծ անտառների կենտրօնում Սարիղամիշ գիւղում, Կարսի նահանգում, փայտ կտրելու շոգեմեքենաներով գործարան 30 ուժանի շոգեմեքենայով ու կաթսայով, 3 հատ սղոցելու դազգահներով, իր ընակարաններով։ Ցանկացողները կարող են դիմել անձամբ և նամակով Թիֆլիսում Միքայէլեան փողոց № 150 Կոստանդին Կոստանեանցին։ (շ. կ. ե.) 2—3

«ՍՏ. ԼԻՍԻՑԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.»

Հրատարակչական ընկերութիւն
լոյս են տեսել
ժողովրդական սէրիայից

ա. Դեմիրչեան Դ. Ուխտաւորներ և աշուղի հէքեաթը—7 կ.
բ. Վերեսաեւ Վ. Մի անմեղ մարդու սոսկալի մահը—6 կ.
գ. Շիխեանց Ս. Մի մահ և Անառակը—7 կ.
դ. Էրկման-Շատրիան. Ժամագործի յիշողութիւններից—8 կ.
ե. Մի պտոյտ Ճապօնում, հեղին. օր. Հ. Մէլիք-Հայկազեան, 25 պատկերներով, 192 երես —40 կ.

Դիմել գրախանութներին. պահեստը Թիֆլիս, Բեհբութեան փող. 29, «Ст. Лисиціанъ и К.»։

Նոյն տեղում կարելի է գնել «Հայ-բանաստեղծներ» սէրիայի 1—5 գրքոյկները, և Ղ. Աղայեանի «Հէքեաթները» 15-ական կ.—I—II
(3, 9, 11, 15) 4—4

Բ Ժ Շ Կ Ա Պ Ե Տ
Ա. Յ. Քարանեանց

մեկնեց Կովկասի հանքային Ջրերը և անցեալ տարիների նման այս ամառ ևս կընդունէ ներքին և ջղային հիւանդութիւն ունեցողներին Պեատիգօրսկում և Էսսէնտուկիում մայիսի 17-ից։ (կ. ե. չ.) 1—20

Ս. Վ. ԱՐՂՈՒԹԵԱՆ - ԵՐԿԱՅՆԱՐԲԱՋՈՒԿԻ
ԴՊՐՈՑԸ և ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶԸ

ամառը տեղափոխվում է ԿՕՋՕՐ. ընդունում է երեխաներին։
(4, 8, 15, 22) 4—4

ՎԷՏՑԵԼԻ ԹԱՏՐՈՆ

Կիրակի, մայիսի 15-ին
օր. Վ. ԲԷԳԻՋԱՆԵԱՆԸ

Մասնակցութեամբ դերասանուհի տ. Մելիքեանի, դերասաններ պ.պ. Տէր-Դաւթեանի, Միրաղեանի և սիրողների կը ներկայացնէ հայերէն լեզուով

ԽԱԹԱԲԱԼԱ

Կօմ. 4 գործ. և 6 պատկ. հեղ. Գ. Սունդուկեանցի։ Մասնակցում են. տ.տ. Մէլիքեան, Ակոփեան, օր.օր. Բէգիջանեան, Միրվելեան, պ.պ. Տէր-Դաւթեան, Միրաղեան, Փիրումեան, Ղուշչեան և ուրիշները։

Սկիզբն է $8^1/_2$ ժամին երեկոյեան։

Տեղերի գները 3 ր. մինչև 25 կ.

Տոմսակները վաղօրօք կարելի է ստանալ Սակայեանցի կանդիտերսկում, իսկ ներկայացման օրը Թատրոնի կասսայում։ (հ. շ. կ.)

Լուիզա Դավիդօվնա Մաղերի ժառանգների

Գարեջրի գործարան Թիֆլիսում

Սրանով ծանուցանում է իր յարգելի գնողներին, որ ակցիզային հարկի 33%-ով մեծացնելու և բանուորների վարձը աւելացնելու պատճառով նա ստիպված է մայիսի 1-ից գարեջուրը վաճառել հետևեալ գներով.

Տակառներով Վիէննայի	1 ր. 30 կ.	վեդրօն	
Էկսպօրտ	1 » 25 »	»	
Շիշերի մէջ »	— 10 »	շիշը	
» Ցարսկօէ	— 10 »	»	
» Բօկ	— 12 »	»	

Գների այդ աննշան բարձրացումը գարեջրի վրա ամենևին չէ ծածկում արդիւնահանութեան Թանգանալուց առաջացած վնասը։ 4—4

ԳԱՐԵՋՐԱՑԻՆ ԳՈՐԾԱՏՈՒՆԸ Օտտօ Մաղերի

Պատիւ ունի հաղորդել ի գիտութիւն իր պատուելի պ.պ. գնողների, որ ակցիզային հարկը 33%-ով մեծացնելու և գործատան ծառայողների ռոճիկները աւելացնելու պատճառով, գործատունը հարկադրված է ներկայ մայիսի 15-ից բարձրացնել գարեջրի գինը, ուստի և կը ծախէ.

Գարեջուրը տակառներով մի վեդրօի համար	1 ր. 30 կ.
» սեղանի շիշերով	10 »
» պիլզէնսկիյ	11 »

3—4

Ռ. Ռ. ԴԻՏՐԻԽԻ

ԳԱՐԵՋՐԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ, ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ

Սրանով պատիւ ունիմ յայտնելու յարգելի հասարակութեանը, որ ակցիզային հարկի և բանուորների վարձի աւելացնելու պատճառով ես ստիպված եմ մայիսի 15-ից 1905 թ. գարեջրի գները աւելացնելու, այսինքն՝

Վեդրօ տակառային գարեջրի	1 ր. 30 կ.
1 շիշ սև Թաւշեայ	13 »
» ցարսկօէ գարեջուր	12 »
» էկսպօրտ »	10 »

4—4

Ոսկան, Գէորգ, Հայկ, Գարեգին, Արեգնազան (իր հարազատ և որբ որդիներ) կը փնտռեն իրենց հայրը, Վանայ (Վասպուրականի) Հայոց Ձորի Գղըթաշ գեղացի Ալէքսան մահտեսի Յարութիւնեան մահտեսի Շահպաղեան, որ տասն և մէկ տարի հեռացեր է իր տնից։

Ինքը կամ գիտցողը Թող տեղեկագրէ, Թիֆլիս, Ելիզավետինսկայա փ. № 62, խանութ Գրիգոր Ոսկանթեանին։ 2—4

Լոյս տեսաւ և վաճառվում է
Ա. ՋԱՆԵԱՆԻ
«ԵՐԿՈՒ ՊԱՏԿԵՐ»

Գինը 10 կոպէկ։

Դիմել հեղինակին. Балаханы, Рамани Манташева. 3—5

Բ Ժ Շ Կ Ա Պ Ե Տ
ԳԷՈՐԳ ԹԱԴԷՈՍԵԱՆ

Անցեալ տարիների նման այս ամառ ևս կընդունէ հիւանդներ կովկասեան հանքային ջրերում։ Հասցէն՝ Эссентуки, Верхная Курсовая ул., дача Николаевой. (կ. ե. ո.) 4—10

Դ-ր Վ. Արծրունի

Մեկնում է Կովկասեան Հանքային Ջրերը—Պեատիգօրսկ, որտեղ կընդունէ հիւանդներին Բկի, Քթի ու Ականջի հիւ. համար Пятигорскъ. Верхній бульв. д. кн. Гирей. չ. ո. կ. 8—10

Լ ո յ ս տ ե ս ա ւ
ՍԻՐԵԼԻ ՀԵՐՈՍ

(Աղասու պատմութիւն)
գրքոյկը. կազմեց Քամալեանց Ս.
Գ ի ն ը 25 կ ո պ.
Դիմել Թիֆլիսի գրավաճառներին։
(կ. ե. ո. կ.) 4—4

Ա Տ Ա Մ Ն Ա Բ Ո Յ Ժ
Ս. Գ. Տէրմազանեանց

Ընդունում է հիւանդներին ամեն օր առաւօտեան ժամը 9—2 և երեկոյեան ժամը 3—6, Երևանեան հրապարակ, տուն Արղութեան, լուսանկար Լալայեանցի բնակարան։

Բժիշկ Ա. Մխիթարեանց

Ընդունում է մասնաւորապէս սիֆիլիս, մորթու և վեներական ախտ ունեցող հիւանդներ ամենայն օր, առաւօտ. 12—2. երեկոյեան 6—8։ Մեծ Վանքի փողոց, տուն Կուզանօվի, դեղատան կից։ (ա. օ.) 9—80

Բ Ժ Շ Կ Ա Պ Ե Տ
Բ. Նաւասարդեան

Պ ե ա տ ի գ օ ր ս կ ո ւ մ ընդունում է սիֆիլիսի, միզասեռական և վիրաբուժական հիւանդ։ (ա. չօ.) 5—50

Ֆրանսիական Շոգենաւային Ընկերութիւն
«ՄԵՍՍԱԺԸՐԻ ՄԱՐԻՏԻՄ» — «MESSAGERIES MARITIMES».

23-ին մայիսի (5-ին յունիսի ըստ ն. տ.) մեկնելու է Բաթումից, երեկոյեան ժամը 5-ին, «Bosphore» շոգենաւը, հանդիպելով Տրապիզոն, Սամսօն, Կ. Պօլիս, Դարդանէլ, Զմիւռնիա, Պիրէյ, Քալամաթա, Մարսէյլ, Հավր և Լօնդօն։

Ուղղակի հաղորդակցութեան տոմսակները՝ մինչև Պարիզ, նոյնպէս և մինչև Շանգհայ (Չինաստանում), կարելի է ստանալ Թիֆլիսում պակասեցրած գներով։

Ապրանքների և ճանապարհորդների մասին հարկաւոր տեղեկութիւնների համար դիմել ընկերութեանս Թիֆլիսի գործակալ պ. Վ. Յակոբեանին, Նախկին Արծրունու պալէրէյում, Թիւ 127 գրասենեակը, հեռախօս՝ Թիւ 608։ Գրասենեակը բաց է 9—1 ժամը ցերեկվայ և 5—7-ը երեկոյեան, բացի կիրակի օրերից։ 1—1

Կ ի ր ա կ ի, մ ա յ ի ս ի 15-ին, ա ռ ա ւ օ տ ե ա ն $10^1/_2$ ժ ա մ.
Թիֆլիսի քաղաքային տան դահլիճում նշանակված է

Թիֆլիսի Հայոց Բարեգործական Ընկերութեան
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Զ բ ա ղ մ ո ւ ն ք ի ա ռ ա ր կ ա ն ե ր ն ե ն.

1) Ներկայ կանօնադրութեան փոխելը։
2) 3 անդամի, 3 փոխանդամի և վերստուգող յանձնաժողովի 3 անդամների ընտրութիւնը։

Առաջին հարցի վերաբերմամբ կարևոր է բոլոր անդամների ½-ի ներկայութիւնը։ 5—5

Ի. Ե. Գայտամակին եւ Ընկ.
ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆԸ

Պատիւ ունի յայտնելու յարգելի հասարակութեանը, որ ինքը ձեռք է բերել Գ. Ի. Պալլեգէնի Թղթի գործարանի ակցիօներական ընկերութեան վարչութեան, Րօկեմսկու Թղթի գործարանի ընկերութեան և Կօշելեմսկիների գործարանների ընկերութեան Անդրկովկասի բոլոր պահեստներում ունեցած ապրանքները։

Բացի դրանից Առևտրական Տունը ներկայացուցիչ է Ֆինլանդական լաւագոյն գործարանների—Կիմմենէ Կուզանիօվսկու և Վօյկա ընկ., որ մշակում են պօստային, գրելու, տպագրութեան, ալբոմի և ուրիշ տեսակ Թղթերի բոլոր տեսակները՝ տարեկան 6000000 բուրլից աւելի գումարի. Նոյնպէս և ռուսական գործարանների—Գօրբատսկու, Սպօսօբինի և Կրօսօվի Թղթի գործարանների ընկերութիւնների, որոնք մշակում են պօստի, գրելու և այլ Թղթերի ամենալաւ տեսակները, և Ն. Ն. Բրակէրի Թղթի գործարանի, որը մշակում է փաթաթելու Թղթեր։ Յանձնարարելով վերոյիշեալ գործարանների Թղթերը, խոնարհաբար խնդրում եմ յարգելի գնողներին դարձնել իրանց բարեհաճ ուշադրութիւնը և յարգել մեզ իրանց պատուէրներով, որոնք կը կատարվեն ճշդութեամբ և լիակատար բարեխղճութեամբ։

7—10 (կ.) Թիֆլիս, Գօլօվինսկի պրօսպէկտ, տուն Մանթաշեանի

Ս. ԷՋՄԻԱԾՆԻ
ՀԱԶԱՐ ՎԵՑՀԱՐԻՒՐ ԱՄԵԱԿԻ ԱՌԹԻՒ

Տպագրվում է Ս. Էջմիածնի, շրջակայ վանքերի և նշանաւոր վայրերի նկարներով ֆօտօտիպիական մի ալբօմ, բաղկացած քսան նկարից, որ իր կատարելութեամբ, մեր ցարդ եղած հրատարակութեանց գլուխ գործոցը կարող է համարվել։

Ցանկանալով միաժամանակ, որ մեր այս հրատարակութիւնը ծառայէր որպէս ուղեցոյց ինչպէս ազգային նոյնպէս և օտար ճանապարհորդներին, ալբօմին կցված կը լինի երբեւէլ գուեան մի համառօտ նկարագիր։

Ալբօմը կը տպվի երկթերթ կարդօնի վրա, դիրքը 18×24 երես, արժէքը 1 ր. 50 կոպ.։ Ցանկացողները Թող բարեհաճեն վաղօրօք դիմել մեզ, որ քանի ուշ չէ, կարողանանք որոշել տպագրելի քանակութիւնը։

Հասցէ. Тифлисъ, фототипія Март. Гнуни, Михайловск. № 38.
(կ. ե. հ.) 6—15

ШВЕЙНЫЯ МАШИНЫ
ШВЕЙНЫЯ МАШИНЫ
ШВЕЙНЫЯ МАШИНЫ
КОМПАНІИ ЗИНГЕРЪ

Необходимы для домашняго употребленія. Образцовы въ конструкціи и исполненіи. Продаются только въ магаз. Комп. Зингеръ.

Отпускъ машинъ съ платежемъ отъ 1 рубля въ недѣлю.

Безплатное обученіе шитью и моднымъ художественнымъ вышивкамъ.

Остерегайтесь поддѣлокъ!

Ручныя машины съ высокимъ рукавомъ во всѣхъ нашихъ магазинахъ отъ 25 руб.

Болѣе 1200 собственныхъ магазиновъ по всей Россіи!

Магазинная вывѣска
Рисунокъ утв. Отд. пром. и торг. М. Фин.

фабричное клеймо которымъ снабжены машины.

КԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ ԶԻՆԳԵՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Վաճառվում են միայն Ընկերութեան սեփական խանութներում։ Աւելի քան 1200 խանութ Ռուսաստանի Կայսրութեան ամեն քաղաքներում։ Խանութները ճանաչվում են Ռուսաց «З» տառը ձևակերպող ցուցանակներով, համաձայն ֆինանսների մինիստր.—Արդիւնաբեր. և Առևտր. բաժնի հաստատած նկարին։ Զգուշացէք կեղծիքներից. Մեքենաները տրվում են սկսած շաբաթական 1 րուբլի վճարից։ կ. 8—25